

Bize yabancı gelen terimler (II)

Aykut Göker

'Information' karşılığı, çoğunlukla 'bilgi' sözcüğü kullanılıyor. Bu köşede yine kızılan bir şey yapılıyor; 'enformasyon' deniyor. Aslında, 'enformasyon' ve 'bilgi' ayrımı önemli. Şimdi size, Avrupa Birliği'nin Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Gösterim Faaliyetleri ile ilgili 6'ncı Çerçeve Program (2002-2006) Tasarısı'ndan bazı bölümler aktarmak istiyorum. Tasarı, Avrupa Toplulukları Komisyonu'nca hazırlanarak, Mayıs sonunda Konsey'e sunuldu. Çerçeve Programlar, Avrupa Topluluğu'nun bilim ve teknoloji politikasının uygulama araçlarıdır. Üye olmayan ülkeler belli şartlarla bu programlara katılabiliyor. Türkiye'nin de 6'ncı Çerçeve Program'a katılmak gibi bir niyeti var.

Tasarıda yedi araştırma alanına öncelik verilmesi öneriliyor. İkinci sırada "**Enformasyon Toplumu Teknolojileri**" var ve bu önceliğin gerekçesi şöyle açıklanıyor: "**Enformasyon** [*information*] toplumu teknolojilerine verilen öncelik, Avrupa Konseyi'nin 2000 yılında Lizbon'da, 2001'de Stockholm'de yapılan toplantılarında mutabık kalındığı ve eAvrupa [elektronik-Avrupa] Eylem Plânı'nda yansıtıldığı gibi, Avrupa'nın **bilgi** [*knowledge*] toplumu ile ilgili politikalarının uygulanmasına doğrudan katkıda bulunacaktır." [Kamuoyu pek bilmiyor ama, 'eAvrupa+' belgesini 16 Haziran'da imzalayan Türkiye de 'eAvrupa'ya uyum göstermeyi kabul etti.]

"... gerçek hayatta, hâlâ, **bilgiye dayalı** [*knowledge-based*] hizmet potansiyelinden tam anlamıyla yararlanmanın çok uzağındayız. **Bilgiye** dayalı ürün ve hizmetlere erişilmesi ve bunların kullanılması, birçokları için, hâlâ çok zordur ve 'dijital bölünme' Avrupa'da ve dünyada büyümektedir. **Enformasyon** toplumu teknolojileri alanındaki araştırmalar, geleceğin teknolojileri üzerinde odaklanacaktır. Bu teknolojiler bilgisayarlar ve bilgisayar ağlarını günlük yaşam ortamıyla bütünleştirecek; kullanım kolaylığı olan arayüzler sayesinde pek çok hizmet ve uygulama, herkes için erişilebilir hâle gelecektir. Bu, 'kuşatan akıl [*ambient intelligence*]' vizyonu, **bilgiye-dayalı** toplumu hedefleyen gelecekteki gelişmelerin merkezine bireyi yerleştirmektedir... **Enformasyon** toplumu teknolojilerine verilecek öncelik, daha az gelişmiş bölgelerin katılımını da teşvik ederek bütün Avrupa'da bir **enformasyon** ve **bilgiye** dayalı [*information and knowledge-based*] toplum kurulmasına yardım edecektir..."

Tasarıda, bu öncelik çerçevesinde, **enformasyon** ve telekomünikasyon **teknolojilerine** ilişkin araştırmalar yanında, "**bilgi** [*knowledge*] **teknolojileri** geliştirmeye yönelik araştırmalar" da yer alıyor. Bilgi teknolojileri araştırmaları bağlamında, "bilginin, kullanıcının değişen beklentilerine yanıt verecek şekilde elde edilmesi ve modellenmesi, anlaşılır biçimde sunulması, yorumlanması ve paylaşılması sürecini destekleyecek teknolojiler geliştirilmesi ve bu işlevlerin, kognitif [bilmeye ve kavramaya ilişkin] araçlar içeren yeni, semantik [anlamsal]-tabanlı ve içeriğin farkında olan sistemlerde bütünleştirilmesi; gelecek nesil semantik-web uygulamalarını mümkün kılacak ve farklı sistemler tarafından kolayca kullanılabilir, dışa açılabilir bilgi kaynakları ve ontolojileri üzerinde çalışılması" hedefleniyor. Tasarıda ayrıca, "**akıllı arayüzler** [*intelligent interfaces*] ve **etkileşimli yüzeyler geliştirilmesine yönelik araştırmalar**" biçiminde bir başlığa da rastlıyoruz. Bu çerçevede de, "varlığımızın, kişiliğimizin, ihtiyaçlarımızın farkında, konuşmalarımıza ve davranışlarımıza akıllıca yanıt verme yeteneğine sahip, doğal, uyum gösterebilen ve

algılayabilen ortamlar geliştirilmesi; ayrıca, dilleri ve kültürleri farklı toplumların bütün bireylerinin kişisel, mesleki ve işleriyle ilgili isteklerini karşılayacak, etkileşimli, enformasyon-yoğun hizmetlerin anında ve ucuza sağlanabilmesine yönelik olarak farklı dil ve kültürlerde erişim ve iletişime elverişli teknolojiler geliştirilmesi” hedefleniyor...

Öneriler arasında, **kognitif araçlar, semantik-tabanlı sistemler, akıllı arayüzler** gibi, zihinsel süreçlere özgü terimlerle nitelenen araştırma konularının sıkça geçtiği dikkatinizden kaçmamıştır. Bu tür araştırmalar, gerekçede açıklandığı gibi, **enformasyon toplumunun** da ötesine, **bilgi toplumu** olarak nitelenen yeni bir toplumsal yapıya geçiş hazırlıklarıyla ilgilidir. Bu hazırlıklar, **enformasyon teknolojisini** aşan yeni bir teknoloji kategorisine, **bilgi teknolojilerine** geçişe de işaret ediyor. Bu konuyu sürdüreceğiz ama, şimdiden sorabilir miyim; enformasyon sözcüğü yerine de bilgi sözcüğünü kullanıyor olsaydım, tasarıda söylenenleri size nasıl aktarabilirdim?

agoker@ttgv.org.tr

CBT, 22 Eylül 2001.